

Lúðvík Júlíusson
Hraunbær 58
110 Reykjavík

Alþingi – nefndasvið
b.t. Allsherjar- og menntamálanefndar
Kirkjustræti
101 Reykjavík

Reykjavík 7. mars 2024

Efni: Mál 132. Frumvarp til laga um breytingu á barnalögum, nr. 76/2003 (réttur til umönnunar)

Í frumvarpinu er lagt til að við 2. mgr. 28. gr. barnalaga (76/2003) bætist við nýr málslíður: **Veikt eða slasað barn skal eiga rétt á umönnun foreldra.**

Í frumvarpið vantar umfjöllun um, eða skilgreiningu á, hvað teljist foreldrar, um verkaskiptingu foreldra og hlutverk annarra sem annast barn án þess þó að þeir teljast foreldri í skilningi laganna. Ekkert er fjallað um fjölskyldumynstur samtímans þar sem foreldrar barna vinna vel saman þó þeir búi ekki saman.

Í framkvæmd leik- og grunnskólalaga og farsældarlaganna þá er hugtakið foreldri oftast skilgreint sem það foreldri sem hefur lögheimili barnsins. Á sama skilgreining við í þessu frumvarpi? Það er gríðarlega mikilvægt að fjallað sé með skýrum hætti um réttindi barns þegar það geta allt að fjórir einstaklingar talist foreldrar eða umönnunaraðilar þess, búi foreldrar þess ekki saman.

Hvað verður um réttindi þess foreldris sem er ekki með lögheimili barnsins, mun hann allur færast á lögheimilisforeldrið? Miðað við aðrar umsagnir þá eru miklar líkur á að ef foreldrar búa ekki saman, að þá munu réttindi (og skyldur) færast á herðar lögheimilisforeldrisins. Hitt foreldrið, stjúpforeldri og aðrir sem sinna umönnun barnsins munu þurfa að þola skert réttindi. Barn mun því ekki í framkvæmd eiga rétt á umönnun foreldra sinna.

Í lögum 38/2018 (lög um þjónustu við fatlað fólk með langvarandi stuðningsþarfir) ná hugtökin „fjölskylda“ og „foreldrar“ aðeins til þess foreldris sem hefur lögheimili barns¹. Til að tryggja að þjónusta næði til beggja foreldra barnsins, ef þeir búa ekki saman, þurfti nýlega að breyta lögum um félagsþjónustu(40/1991) og áréttu að þjónustu ætti að veita foreldrum sem hafa börn á framfæri, án tillits til lögheimilis barnsins². Samskonar breytingar hafa ekki verið gerðar á öðrum lögum, t.d. farsældarlögum(86/2021)³, leikskólalögum(90/2008)⁴ eða grunnskólalögum(91/2008)⁵.

Nýlega fjallaði Umboðsmaður Alþingis um það í bréfi að réttur foreldris til að eiga í eðlilegum samskiptum við skóla væri ekki til staðar ef foreldrið hefði ekki lögheimili barnsins. Réttur foreldra til að eiga í beinum, milliliðalausum samskiptum og fá tímabærar upplýsingar væri einungis hjá því foreldri sem hefði lögum samkvæmt rétt til að taka afgerandi ákvarðanir um daglegt líf barnsins, sem er einungis í höndum lögheimilisforeldris.⁶

Ég legg til að áhrif frumvarpsins verði greind miklu betur, að litið sé með víðari hætti á réttindi barnsins og að lögin að óbreyttu verði ekki samþykkt.

¹ <https://www.althingi.is/lagas/nuna/2018038.html>

² <https://www.althingi.is/altext/stjt/2022.078.html>

³ <https://www.althingi.is/altext/151/s/1723.html>

⁴ <https://www.althingi.is/lagas/nuna/2008090.html>

⁵ <https://www.althingi.is/lagas/nuna/2008091.html>

⁶ <https://www.umbodsmadur.is/alit-og-bref/mal/nr/9053/skoda/mal>

Ég er tilbúinn að útskýra umsögn mína betur og mæta á fund allsherjar- og menntamálanefndar til að svara öllum þeim spurningum sem þið kunnið að hafa.

Í lögum

Kveðja,

Lúðvík Júlíusson